

4. Бутовский А. Д. Вопросы школьной гигиены и физического воспитания на международных конгрессах : Междунар. конгресс по физ. воспитанию в Брюсселе 10–13 августа 1910 года / А. Д. Бутовский // Педагогический сборник. – 1911. – № 2. – С. 193–215.
5. Бутовский А. Д. Вопросы физического воспитания и спорта на международном конгрессе в Брюсселе летом 1905 года / А. Д. Бутовский. – СПб., 1906. – С. 34–69.

*Н. О. Половая,
викладач кафедри соціології
О. А. Набокова,
студентка IV курсу
Гуманітарного інституту,
Національний авіаційний університет*

СІМ'Я, ЯК ФАКТОР СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Сучасна епоха відкриває перед нами широкі можливості, разом з тим ставить низку проблем, які потребують розв'язання. Наше суспільство постійно змінюється і розвивається, пройшовши тривалий шлях свого розвитку, історично еволюціонувавши. У сучасному світі пріоритетним є рівень застосування інформаційних технологій, який постійно набирає зросту, в якому інформація та знання взаємодіють в єдиному інформаційному просторі. Тому сучасне суспільство здобуло назву «інформаційне», маючи пріоритетні продукти виробництва: знання та інформацію.

Соціальне середовище сучасності ставить перед нами великі можливості, надає перспективи, а найголовніше – це те, що воно забезпечує високий рівень функціонування соціальних інститутів, вони виконують функції відповідно вимогам сучасної інформаційної епохи, що сприяє можливості розвитку суспільства в різних напрямках, впровадженню інформаційних технологій, комунікацій, створенню простору, щодо забезпечення задоволення людських потреб з використанням інформаційних послуг, з метою доступу до світових ресурсів інформації. Проте існують і негативні сторони цього явища, що перш за все стосується найдавнішого інституту – інституту сім'ї, його модифікації, постійної трансформації.

Сім'я є одним із найголовніших соціальних інститутів у всіх суспільствах світу, оскільки майже кожен з нас має сім'ю, важко усвідомити себе без неї. Інформаційне суспільство має позитивний вплив на розвиток української сім'ї, проте також спостерігаємо і негативні моменти цього впливу. Саме даному інституту, інституту сім'ї, приділяють багато уваги сучасні дослідники, науковці і представники інших соціальних інститутів, бо він є основою виховання членів суспільства, основою створення сучасного покоління. Від функціонування інституту сім'ї залежить і існування держави, бо «Сім'я – це осередок держави. Сім'я – це держава і є.» (Сергій Довлатов).

Входження України в інформаційний простір вплинуло на свідомість, поведінку, інтереси, навіть традиції представників інституту сім'ї, а значить на всіх членів суспільства, а це означає, що на сім'ю також проблеми, що виникають у сучасному світі, починають виливатися у тенденції, тобто у можливість подій розвиватися у певному напрямку. Відбувається певний вплив на функціонування сучасної української сім'ї, як соціального інституту.

Сім'я повинна репродукувати суспільство, тому потрібно приділяти увагу пошуку шляхів розв'язання існуючих проблем, що виникли у нашому сучасному суспільстві, та мають відношення до інституту сім'ї.

Україна на сьогодні оперує інформаційними ресурсами в усіх сферах життя людей. Відбувається вдосконалення пристроїв та процесів за допомогою електроніки, тобто з'являється електронна комерція, набуття освіти переміщується з аудиторії до електронної мережі, так з'являється електронна освіта. І так відбувається відносно всіх сфер життєдіяльності людини, тобто створюються комфортніші умови нашого життя.

Сьогодні ми є свідками здійснення подібних процесів саме у нашій країні. Тому наше суспільство можна назвати інформаційним, тобто постіндустріальним суспільством. Історичною фазою можливого еволюційного розвитку нашої цивілізації, в якій інформація і знання продукуються в єдиному інформаційному просторі. Маючи чіткі ознаки інформаційного суспільства (збільшення ролі інформації і знань в житті суспільства, зростання кількості зайнятих в інформаційній сфері, комунікаціях та виробництві інформаційних продуктів і послуг). В цьому інформаційному потоці функціонує сім'я, як соціальний інститут. Це ціла система зв'язків: шлюбних і родинних, господарських і правових, також етнічних і психологічних. Тому сім'я відтворює людину як громадянина, оскільки в ній відбувається дуже важливий процес – соціалізація особистості. Соціальний інститут сім'ї є особливим, оскільки він регулює відтворення людини за допомогою особливої системи ролей, норм та організаційних форм.

У своєму розвитку інститут сім'ї пройшов різні форми буття, змінюючись залежно від зміни суспільства. В ньому існують, як правило, власні культурні та історичні надбання, суспільні норми та установки, проте вони змінюються саме з еволюцією соціуму. Люди живуть за створеними традиціями, культурою, але з часом змінюють її, через те, що змінюються самі. Їм важливо інтерпретувати сталу культуру, норми та установки у відповідності до сучасного їхнього життя. Таким чином, суспільні процеси приносять не тільки користь соціуму, а проблеми, що їх суспільство має вирішити.

Ми увійшли у вільний світ, і він так само увійшов в нас. Завдяки входженню нашої держави в інформаційне суспільство, з'являється не тільки вільний доступ до інформації та оперування нею, ще виникають такі моменти, які суперечать сталим нормам, традиціям, звичаям і викликають конфліктну ситуацію в нашому суспільстві. «До проблем сучасної сім'ї можна віднести: порушення механізму адаптації до динамічних процесів у суспільно-політичній та економічній сферах, послаблення захисної функції сім'ї в матеріальній та психологічній сферах, переадресація на позашлюбні стосунки, нестабільність життєвих планів в умовах економічної нестабільності.»[1] За даними соціологічних досліджень у складі простої сім'ї (двоє батьків і діти) проживає 70% населення України, у неповних (один з батьків і діти) є – 2,3 млн. сімей, 118,2 тис. сімей є малозабезпеченими, кожна десята сімейна пара офіційно не реєструє свої стосунки.[2]

«Зміна ціннісних пріоритетів визначає трансформацію статевої моралі»[3]. Ними є – формування одностатевих шлюбів, що офіційно не реєструються у нашій державі, проте прихильники цієї тенденції прагнуть до утворення повноцінних сімей; у сучасному суспільстві почали частіше зустрічатися такі випадки. Люди однієї статі починають жити разом, потім у них виникає бажання створити повну сім'ю, тобто виховувати дитину. Вони звертаються до дитячих будинків-інтернатів, щоб взяти собі на виховання дитину. В Україні існує проблема дітей-сиріт, їх велика кількість, а держава зацікавлена у тому, щоб про цих дітей хтось піклувався, тому, ймовірно, що такі діти можуть потрапити у сім'ї з батьками однієї статі. Зараз Законом заборонено віддавати дитину до сім'ї, що не зареєстрована у шлюбі, а у нашій країні дані шлюби заборонені. Але ця проблема вже найближчим часом може стати актуальною і в нашій країні. Це питання пов'язане зі вступом України до ЄС, що вимагає від нашої держави вирішення гендерного питання, яке також стосується і одностатевих шлюбів.

Важливо приділити увагу тому, що діти, які знаходяться у дитячих будинках в основному народженні в неблагополучних сім'ях. Відповідно, у їх свідомості укорінилось власне відображення навколишньої дійсності, в більшості випадків, це є невизнання моральних цінностей, норм, культури суспільства. Якщо таке сприйняття реальності існує у дитини тому що формувалося з народження у сім'ї, його важко, або навіть неможливо змінити. Тоді починають виникати проблем у прийомних батьків з вихованням дитини.

Якщо подивитися на ситуацію усиновлення з іншого боку, то потрібно замислитися над тим, як буде себе відчувати дитина в новій сім'ї, коли в неї з'являються нові батьки, котрих вона взагалі не знає. Як дитина себе поводитиме, розуміючи, що в неї дві мами або два тата? Як відчуватиме себе дитина, батьки якої однієї статі?

Дитині в одностатевій сім'ї важко адаптуватися, існує різниця у вихованні між батьком і матір'ю, і тоді коли є тільки дві мами, або два батька.

Звичайно добре, що інформаційний простір дає нам нові можливості, відкриває перед нами нові перспективи. Україна сьогодні є вільною та відкритою країною, ми більше не відмежовані від світу, від інших культур та ідей. Перед нами постає безмежне розмаїття людських думок, способів життя, ідей, досягнень. Це все належить нам, але стосовно традиційної сім'ї відбуваються зміни не в кращий бік. Звичайно, протягом часу змінювалися усі правила сімейного життя, канони, традиції, проте сучасні події, пов'язані з сім'ями у нашому суспільстві несуть не тільки позитивний, а ще і деструктивний характер для традиційної нашої сім'ї. А може одностатеві шлюби це лише дань моді?!

Інформаційне суспільство сьогодні демонструє нам чужі традиції, культуру та норми поведінки у суспільстві. Представники української держави сприймають їх та вважають корисним бути схожими на країни заходу. Тому українській сім'ї притаманні традиційні сімейні цінності, котрі споконвіку відбиваються в національному менталітеті.

Існує також безліч інших проблем українських сімей в умовах сучасного суспільства. Багато сімей офіційно не зареєстровані, часто спостерігається низький рівень культури членів сім'ї. А що така сім'я може дати дитині? Який інтелектуальний ріст? А ще гірше, коли сім'ї створює неповнолітня молодь та народжує дітей. Молоді батьки самі ще не в змозі піклуватися про себе, не говорячи про те, що повинні забезпечувати новонароджену дитину – представника суспільства, який потребує не тільки матеріального забезпечення, а ще і морального виховання. Більшість випадків утворення таких сімей відбувається з молодими особами, які самі походять з неблагополучних родин, де панує наркоманія, алкоголізм, або насильство. Щоб втекти від цього, молодь починає утворювати власні сім'ї, не замислюючись над тим, яке майбутнє вони можуть забезпечити власній дитині, не говорячи вже про надання дитині умов для гармонійного розвитку як особистості.

Більшість дітей у таких сім'ях народжуються неповноцінними, а значить розвиток сім'ї пов'язаний ще з медичною проблемою. Батьки не мають коштів для лікування власних дітей, даний процес вимагає великих витрат. В родинях хворіють діти, і тоді батьки звертаються до громадськості, а не до держави. Це і є ще одна проблема інституту сім'ї. Держава існує, аби турбуватися про людей, про майбутнє своїх громадян, а, відповідно, про країну. Так де ж допомога і обіцяна турбота? Батьки змушені простягати руку, просячи допомоги у громадськості, бо в них не має іншого виходу, держава не може, а нерідко і не бажає допомогти. Проявляється проблема не лише у нестачі коштів, а й у байдужості держави. Досі нашим Урядом не підняте питання про державне медичне страхування, ним займаються лише приватні агенції. Цей факт ще раз підтверджує те, що в нашій країні недостатньо уваги приділяється збереженню життя і здоров'я нації.

Випадки громадської підтримки сімей хворих дітей починають траплятися все частіше і частіше. У буденному житті нам частенько зустрічаються волонтери, які збирають кошти для хворих дітей. Під час покупок у магазинах біля кас можна побачити прозорі коробочки з написом «Допоможіть хворій дитині». По телебаченню та інших засобах масової інформації (газетах, журналах, та радіо) можна побачити нещасних, морально та фізично виснажених і стурбованих батьків, які просять допомоги у громадян нашої держави. Для чого тоді існує держава? Як вона турбується про своїх громадян, якщо не надає сім'ям ніякої підтримки та стабільності? Як тоді функціонувати інституту сім'ї, який відіграє важливе значення у житті суспільства?

Люди допомагають хворим дітям зібрати кошти. Коли батьки нарешті отримують потрібну суму для лікування дитини, не можуть втриматися від радощів, що в них є можливість вилікувати власну дитину та подарувати їй щасливе майбутнє. З даної ситуації формується ще одна проблема, яка важлива для нашого суспільства. Справа у тому, що лікування проводиться за кордоном. Одразу виникає думка, що наша держава знаходиться у такому байдужому стані, що навіть за наявності коштів не може забезпечити громадян потрібною кваліфікованою медичною допомогою.

Оскільки наша держава не в змозі піклуватися про своїх громадян, громадськість намагається надати фінансову допомогу сім'ям, що в ній потребують. Проте допомогти всім сім'ям суспільство не в змозі. Інформаційні процеси і технології розвиваються далі і йдуть не в контексті вирішення існуючих проблем, а своїм шляхом. Так що ж далі?

Люди працюють у нашому суспільстві як можна більше, навіть на декількох роботах через нестачу коштів для сімейного бюджету, з якого більше половини відходить на харчування, а інше на оплату комунальних послуг. Вже не варто тоді згадувати про духовний розвиток особистості. Через важкий фінансовий стан багато родин у нашому суспільстві не можуть задовольнити повноцінно власний інтелектуальний розвиток і розвиток своїх дітей, що дуже важливий для них: відвідування театрів, музеїв, виставок, спортивних секцій та розвиваючих гуртків. Це відбувається не тільки через нестачу коштів, а ще через нестачу часу батьків, котрі постійно знаходяться на роботі за для того, щоб забезпечити власну родину матеріально. Деякі батьки виїжджають за межі області, або навіть країни у пошуках заробітку, залишаючи дітей бабусям і дідусям. Діти потребують спілкування з батьками. Така ситуація накладає відбиток на вихованні дитини. Сімейні проблеми формуються через недбале відношення держави до громадян. Люди не мають впевненості та стабільності, тому змушені так чинити.

У більшості випадків діти перебувають без догляду. Їх починає «виховувати» вулиця. Там вони вперше пробують палити, вживати алкоголь, наркотики, пізнають, що таке статеве життя. Джерелом обізнаності дітей з цих питань стають ЗМІ: новини, які повідомляють про злочини і способи їх здійснення; фільми, які демонструють інтимні сцени, насильство; користування мережею «Інтернет», де можна отримати будь-яку інформацію (шкідливу для психіки дитини у тому ж числі), комп'ютерні ігри, які відводять дитину від реальності. Всі ці питання повинні бути під контролем батьків. А якщо батьків немає вдома, діти самі себе «контролюють» і виховуються не завжди на зразкових прикладах. Держава тут не проявляє стурбованості про стан безпритульних дітей, дітей вулиці.

«В результаті ми отримуємо цілі покоління з атрофованою культурою особистої відповідальності. Таким чином закріплюється поступове відмирання моделі сімейних взаємин, яка б забезпечила б більш здорову соціальну та демографічну ситуацію» [1].

Сім'я є основою суспільства, вона як дзеркало відображає усі плюси та мінуси політики держави. Тому вирішення поставлених питань та проблем у суспільстві повинно відбуватися саме на державному рівні. «Успіхи і труднощі, які переживає сім'я впливають на суспільство в цілому» [1].

Українська сім'я, як соціальний інститут в умовах інформаційного суспільства змінюється завдяки змінам у світі. Проблема полягає у тому, що наша держава орієнтується на розвиток країн заходу, не розуміючи того, що повинна самостійно розвиватися. Україна таким чином переживає власний розвиток, а для інших країн так і залишається державою недорозвиненою. Проблема полягає у тому, що наша країна повинна переживати власний шлях розвитку, а не тягнутися за часом сумнівними для нас здобутими досягненнями інших країн. Вирішення проблем на державному рівні надасть змогу розв'язати та уникнути проблем на інституційному рівні, першочергово торкаючись проблем української сім'ї, як соціального інституту.

Україна вважається молодою демократичною країною. Проте, на мою думку, не зовсім молодою, їй уже за двадцять; і за пройдений час, після прийняття незалежності відбулося багато змін, на жаль не в тому напрямку. За усі незалежні роки відбулися, як позитивні так і негативні зміни. На жаль не було приділено достатньо уваги державою сімейній політиці стосовно забезпечення умов для повноцінного функціонування і зміцнення інституту сім'ї, формування відповідального ставлення батьків до виховання дітей. Ця робота ведеться, проте в реальному житті помітна інша тенденція, коли держава створила такі сімейні умови, які не дозволяють повноцінно виховувати дітей. Дитину навіть важко віддати до дитячого садочка, тому що там існують черги на прийом дітей. А черги відповідно утворилися через те, що позакривали багато дитячих дошкільних закладів. І це відбулося на початку двадцять першого століття, коли попит на дошкільні заклади зростає.

Українська сім'я, як соціальний інститут зміцнює суспільство, проте для цього держава повинна забезпечити це зміцнення шляхом вкладання ресурсів в розвиток інституту сім'ї, тобто створення людського капіталу для перспективи. «Зміцнення здорової, високоморальної сім'ї, заснованої на почуттях любові, поваги, дружби всіх її членів є найголовнішим суспільним завданням» [1].

Для вирішення існуючих проблем державі важливо не втратити свій досвід стосовно питань зміцнення шлюбу і сім'ї, який був здобутий протягом довгих років, а також виокремити проблеми сучасної сім'ї та знайти можливі варіанти їх вирішення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ничипоренко С. В. «Молодіжна сімейна політика в Україні». Умань. Н-70. Видавництво «Сочинський». 2011. 217 с.
2. «Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку» К.ТОВ «Основа-Принт». 2009. с. 74 – 82. Розраховано за даними вибіркового соціально-демографічного дослідження «Сім'я і сімейні відносини». 2009 р.
3. «Шлюб, сім'я та дітородні орієнтації в Україні». К. АДЕФ – Україна. 2008. с. 85-88
4. Мішин А. О. Директор Державного інституту сім'ї та молоді. «Актуальні проблеми розвитку сім'ї в Україні». 2012 р.
5. Пирожкова І. К. Демографічна криза в Україні: її причини та наслідки. За редакцією Акад. НАН України. Державний комітет статистики України. 2003. 231 с.

Т. Д. Польська,

кандидат філософських наук, доцент,

*Национальный технический университет Украины
«Киевский политехнический институт»*

ФИЛОСОФСКИЕ АСПЕКТЫ КОММУНИКАЦИИ

На современном этапе развития цивилизации, этапе глобализации, неизмеримо возрастает влияние массовых коммуникаций, информационный ресурс влияет на социальные процессы в обществе и на социальные институты. Еще М.Маклюен придавал огромное значения типу и технологии коммуникации, определяя эпохи развития цивилизации в зависимости от технологии коммуникации. Он считал, что именно господство того либо иного медиа определяет саму эпоху: иероглифы создали древние цивилизации, книгопечатание породило Реформацию...[1].

Исследование различных аспектов качественной трансформации мышления человека в новой информационной среде показывает, что проблема информатизации общества является не только технологической и сопровождается рядом противоречий. С одной стороны, растет технологическая оснащенность коммуникативных технологий, их влияние на массовое сознание, на формирование ценностных ориентаций и в целом на самосознание индивида. Но, с другой стороны, все более изощренные способы воздействия на сознание встречают возрастающее противодействие технологиям воздействия, поскольку массовое сознание вырабатывает к ним иммунитет.

Осмысление проблематики новой информационно коммуникативной ситуации вызывает много вопросов философского плана – как меняется человек в новой коммуникативной реальности, которая, с одной стороны расширяет его возможности к коммуникации, с другой – меняет саму коммуникацию, во многом утрачивая ее подлинную суть как диалога и ограничивая возможности становления личности как деятельного творческого существа

С одной стороны, использование в коммуникативном процессе новых технических информационных и передающих средств создает возможность уникального межличностного взаимодействия. С другой стороны, сохраняя свое значение передачи и восприятия информации коммуникация при помощи электронных средств связи начинает менять саму суть коммуникации. Электронные mass-media формируют такую реальность, которая уже не просто дополняет информационно – коммуникативное поле, а замещает реальность действительного мира; сам мир превращается в знаковую, виртуальную реальность, а процесс симуляции (особенно в рекламе) заходит так далеко, что утрачивается само различие воображения и реальности. Все это неминуемо грозит изменением самого человека, потерей личност-